

**ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР**

вул. Василя Стуса, 19, м. Краматорськ, Донецька обл., Україна, 84333,
факт. адреса: вул. Паркова, 62, м. Краматорськ, Донецька обл., Україна, 84331
тел.: +380500360876, E-mail: donoenc@gmail.com, www.donoenc.com.ua, код ЄДРПОУ 25954143

29.01.2026 № 19

на № _____ від _____

Органам управління освітою рад
територіальних громад, закладам
позашкільної освіти спільної
власності територіальних громад
сіл, селищ, міст, що перебувають
в управлінні обласної ради

Директорам рай/міськ ЕНЦ,
комплексних закладів
позашкільної освіти

Про проведення обласного етапу
Всеукраїнського конкурсу
«Птах року 2026: Лиска»

На виконання наказу департаменту освіти та науки Донецької облдержадміністрації від 05.01.2026 № 2/163-26-ОД «Про затвердження Плану обласних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2026 рік (за основними напрямками позашкільної освіти)», та з метою привернення уваги учнівської молоді до проблем охорони птахів та їх природних біотопів, залучення учнів до активної природоохоронної роботи, з **12 лютого 2026 року по 20 вересня 2026 року** Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ДООЕНЦ) проводить **обласний етап Всеукраїнського конкурсу «Птах року 2026: Лиска Fulica atra»** (далі – Конкурс).

До участі в Конкурсі запрошуються учні 1-11 класів закладів загальної середньої освіти та вихованці закладу позашкільної освіти. Участь у заході може бути як індивідуально, так і колективною.

Реєстрація для участі у Конкурсі проводиться до **20 вересня 2026 року** за посиланням: <https://forms.gle/vfKz52CjgiAGEirj6>.

Увага! У 2026 році реєстраційна форма подається відповідно до

оновлених вимог. Ретельно ознайомтеся зі зразками заповнення, наведеними у формі, щоб уникнути помилок під час подання заявки.

Конкурсні роботи учасників заходу додаються до реєстраційної форми.

Результати Конкурсу будуть оголошені до **11 жовтня 2026 року** на сайті ДООЕНЦ (<http://www.donoenc.com.ua/>).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Матеріали для участі у Всеукраїнському етапі Конкурсу переможці обласного етапу надсилають самостійно відповідно до протоколу обласного етапу Конкурсу.

Умови проведення Конкурсу додаються.

Роботи, які не відповідатимуть умовам Конкурсу, не розглядатимуться!

Директор

Олександр ПАРАЩЕНКО

Ольга Похілько, 050 566 7433

Додаток
до листа Донецького
обласного еколого-
натуралістичного центру
29.02.2026 № 19

**Умови проведення обласного етапу
Всеукраїнського природоохоронного конкурсу
«Птах року 2026: Лиска *Fulica atra*»**

I. Загальні положення

Ці умови визначають порядок проведення обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Птах року 2026: Лиска *Fulica atra*» (далі – Конкурс).

1. Конкурс проводиться щороку з метою актуалізації уваги учнівської молоді до сучасних проблем приваблювання і охорони птахів та їх природних біотопів і збільшення чисельності та видового різноманіття птахів.

2. Завданнями Конкурсу є:

- ознайомлення з окремим видом птаха;
- поширення знань про сезонні явища у природі і в житті птахів;
- розвиток гуманного ставлення до птахів, мотивація інтересу до їх охорони;
- формування відповідальності за стан оточуючого природного середовища;
- сприяння вихованню активної життєвої позиції учасників Конкурсу;
- залучення до практичної діяльності у проведенні робіт, оволодіння методиками визначення, спостереження та обліку птахів.

3. Конкурс проводиться на добровільних засадах і є відкритим для учнівської молоді закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

4. Організаційно-методичне забезпечення проведення Конкурсу здійснює Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ДОЕНЦ).

5. Під час проведення Конкурсу обробка персональних даних учасників здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

II. Учасники Конкурсу

До участі в Конкурсі запрошуються учні (вихованці) 1-11 класів закладів загальної середньої освіти та закладу позашкільної освіти.

Участь у заході може бути як індивідуальною, так і колективною.

Кожний учасник (або колектив учасників – до 5-ти осіб) може взяти участь у всіх номінаціях або номінації на вибір, але в кожній номінації один учасник або колектив учасників надає одну роботу.

III. Порядок та терміни проведення Конкурсу

Конкурс проводиться заочно у два етапи:

I етап – (обласний) – до 20 вересня поточного року.

Роботи для участі у Конкурсі реєструються до **20.09.2026** за посиланням: <https://forms.gle/vfKz52CjgAGEirj6>.

II етап – (фінальний (всеукраїнський) – до 15 листопада поточного року.

Переможці обласного етапу надсилають власні роботи кур'єром на адресу Оргкомітету: **04074, м. Київ, вул. Вишгородська 19, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (лабораторія зоології).** Отримувач: **Наталія Бень, тел. (093) 213-40-81.**

Роботи направлені на конкурс не рецензуються та не повертаються.

Конкурсні роботи у кожній номінації повинні обов'язково мати візитівку, де вказано: прізвище, ім'я автора, повна назва закладу освіти, назва роботи, ПІБ керівника. Роботи учасників, які порушили умови Конкурсу, оцінюватися не будуть. Роботи направлені на конкурс не рецензуються та не повертаються. Всі роботи надсилаються тільки в паперовому вигляді.

Від області на кожну номінацію по 7 робіт.

IV. Номінації конкурсу і вимоги до робіт:

1. Змістовна різнопланова робота.

Номінація передбачає виготовлення інформаційних та агітаційних листівок, лепбуків, банерів, постерів. Необхідно сфотографувати роботу та завантажити горизонтальне фото (формат JPEG, JPG, обсяг файлу від 1 до 5 Мб) відповідно до номінації реєстраційної форми.

2. Змістовна природоохоронна, дослідницько-пропагандистська і практична екологічна робота у вирішенні проблем охорони птахів.

Номінація передбачає реферати, презентації, результати власних спостережень за птахами, власні фото,

3. Кращий літературний твір (власні оповідання, казки (до 2-х сторінок), авторські вірші про Лиску).

Твори з мережі Інтернет та III оцінюватися не будуть.

4. Кращий малюнок і креативність сприйняття орнітофауни.

Необхідно намалювати та сфотографувати роботу і завантажити горизонтальне фото (формат JPEG, JPG, обсяг файлу від 1 до 5 Мб) відповідно до номінації реєстраційної форми.

5. Кращий доробок, креативність та самобутнє сприйняття орнітофауни.

Номінація передбачає власні поробки птаха 2026 року, з природних матеріалів, ниток, тканин (зображення птаха у вигляді вишивки бісером, стрічками та нитками), глини, паперу, скла. Необхідно сфотографувати роботу та завантажити горизонтальне фото (формат JPEG, JPG, обсяг файлу від 1 до 5 Мб) відповідно до номінації реєстраційної форми.

У реєстраційній формі Конкурсу в назві завантаженого матеріалу вказується прізвище та ім'я учасника!

V. Загальні умови обласного етапу конкурсу

- ✓ діти виконують роботу самостійно;
- ✓ на Конкурс надсилається одна робота на кожну номінацію;
- ✓ робити повинні відповідати віковій категорії учасників Конкурсу;
- ✓ на Конкурс приймаються тільки авторські роботи (тобто зроблені власноруч, індивідуально, самостійно) - **без завантаження з інтернет-ресурсів**;
- ✓ роботи, які порушують будь-яке з наведених вище правил **не розглядатимуться**;

Роботи, виконані з недотриманням вимог, не розглядатимуться!

VI. Критерії оцінювання робіт

Роботи учасників Конкурсу оцінюються за 50-бальною шкалою відповідно до наступних критеріїв:

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1	Відповідність темі Конкурсу	10
2	Відповідність умовам Конкурсу	20
3	Якість поданих робіт та естетичність оформлення матеріалів	10
4	Природоохоронне значення	10

VII. Визначення та нагородження переможців та призерів Конкурсу

1. Переможці та призери Конкурсу визначаються журі в кожній номінації за загальною кількістю набраних ними балів.

2. Переможцями Конкурсу є учасники, які набрали найбільшу кількість балів (40 – 50 б.).

3. Призерами Конкурсу є учасники, які за кількістю набраних балів посіли друге та третє місце відповідно (30-39 б. та 20-29 б.).

4. Переможці та призери Конкурсу нагороджуються грамотами ДООЕНЦ. Учасники отримують Сертифікати.

5. Роботи-переможці беруть участь у Всеукраїнському етапі Конкурсу.

Інструктивно-методичний лист до проведення конкурсу «Птах року»

Письмові роботи (реферати, спостереження, розповіді, казки, вірші тощо) надсилайте в паперовому або електронному вигляді. Ми будемо раді отримати роботи в електронному вигляді на електронну пошту. Такий спосіб допоможе заощадити папір і збереже природу! Екологічний підхід до оформлення роботи оцінюватиметься окремо! У рефератах і описах виду не забувайте зазначати першоджерело (автора, книгу, журнал, адресу веб-сторінки) як у самому тексті, так і в списку літератури. А також зазначайте авторів усіх фотознімків або джерело звідки їх узято. При оцінюванні робіт ми приділятимемо окрему увагу цьому критерію. У рефератах ми сподіваємося побачити фотознімки, зроблені вами чи вашими колегами (вчителями, наставниками, батьками). Не хвилюйтеся, якщо не всі знімки будуть суперпрофесійними, головне, що вони ілюструватимуть вашу активну роботу. Малюнки й інші поробки зроблені власноруч надсилайте в натуральному вигляді. **Чітко зазначайте друканими літерами своє прізвище та ім'я, вік, навчальний заклад, адресу (область!), а також прізвище, ім'я, по-батькові та посаду керівника роботи.**

Програма спостережень.

Основні місця спостережень: відкриті місцевості, зокрема вулиці в населених пунктах, лісопаркові зони, подвір'я поміж кількоповерховими будинками, міські площі, береги великих водойм і водні плеса невеликих озер і ставочків у населених пунктах, а також пустища на околицях міст і містечок.

Чисельність і розподіл. Проведення обліку слід робити так:

- При обліках рекомендовано проводити точкові обліки в місцях, де перебувають птахи, яких досліджують.
- Точкою умовно називаємо ділянку радіусом близько 50 м, у межах якої потрібно буде проводити облік птахів.
- Для відбору облікових точок потрібно обрати сектор, у якому знаходяться один чи кілька типів із перелічених вище місць спостережень. Обстежити сектор шляхом проходження по маршруту, на якому знаходяться вищезначені характерні місця перебування птахів. У щоденнику спостережень зареєструвати виявлені ділянки, на яких були помічені птахи, пронумерувавши її - кожній ділянці присвоїти умовний номер;
- Зробити опис кожної зареєстрованої ділянки: назва району; у межах

забудівель: назва вулиці й номери будинків, щільність розташування будинків і їх опис (одно-, багатоповерхові; яка архітектура), деревні насадження, водойми в зоні забудови; за межами забудови: умовна назва місцевості, опис середовища (парк, пустище тощо).

- На кожній відібраній ділянці обрати стаціонарне (постійне) місце для проведення обліку - це має бути точка, з якої добре проглядається ділянка в радіусі близько 50 м.
- На кожній вибраній стаціонарній точці для проведення спостережень визначити маркер (добре помітне місце).
- Щотижня, один-два рази на тиждень в різну пору доби (найкраще вранці, але можна і протягом дня) відвідувати зареєстровані ділянки, ставати на стаціонарній обліковій точці і протягом приблизно 15 хвилин оглядати територію. В процесі огляду реєструвати помічених птахів, що досліджуються.
- Дані обліку записувати за такою схемою:
 - Дата і час спостережень;
 - Погодні умови;
 - Скільки птахів помічено. Якщо птахів не було помічено на ділянці, то про це теж вказувати;
 - Яка висота польоту (літають низько над землею, не дуже низько, високо), стрімкість польоту (стрімко літають, посередня швидкість). Звичайно, краще вказувати висоту польоту в метрах від поверхні землі (за приблизною оцінкою);
 - Елементи поведінки: просто літають у повітрі, запурхують у щілини чи інші пустоти будівель (де зазвичай будують гнізда).

Для зручності подальшого аналізу зібраного матеріалу, записи кожного обліку рекомендується заносити в таблицю:

Таблиця для запису даних обліку

Ділянка №__ Область, район, населений пункт

Дата обліку	
Години обліку	Початок обліку ____год. Кінець обліку ____год.
Погода	
Кількість облікованих особин	

Висота польоту,м	
Елементи поведінки	

Фенологічні спостереження за птахами. Для збору фенологічних даних необхідно прокласти маршрут через ділянки, на яких у минулих роках спостерігалися птахи, яких досліджують, або місця, характерні для цього птаха. У щоденнику зробити короткий опис маршруту з деталізацією ділянок, привабливих для даного виду птахів. У період з початку квітня до серпня включно на закладеному маршруті проводити фенологічні спостереження. З початку квітня до середини травня, коли іде процес прильоту і початок гніздування, проходити маршрут 1 раз у 2 дні. Зафіксувати дату першого спостереження цього року в своєму щоденнику спостережень. Цю дату також важливо зареєструвати на веб-сторінці, присвяченій збору даних про повернення мігруючих птахів на весні: <http://www.springalive.net/uk-ua/migrations/addnew> . Дату масової появи дослідних птахів. Дату зустрічі птахів із гніздовим матеріалом в дзьобі. Із початком гніздування проходити маршрут 1 раз у 3 дні. Відмітити зустріч птахів із кормом у дзьобі. Дати вильоту молодняку з гнізд (у цей період в місцях спостережень помітне різке зростання чисельності птахів, зростання галасу). Після реєстрації вильоту молодих птахів із гнізд, достатньо проходити маршрут 1 раз на 5 днів. Відмітити дату зникнення птахів із вашої місцевості в цьому році. (як що досліджуємо перелітних птахів)

Іншим методом збору фенологічних даних може бути вибір однієї чи декількох ділянок, характерних для даного виду птахів, і регулярне відвідання їх. Коли птахи прилетять, тоді можна відібрати для спостережень одну ділянку, на якій постійно тримаються птахи, і на цій ділянці проводити спостереження за схемою, описаною вище.

Фенологічні дані рекомендовано заносити у таблицю.

Таблиця для запису фенологічних даних

Ділянка №___ Область, район, населений пункт

Фенологічні дані	Дата	Опис фенологічних явищ у природі: які рослини розквітли, наявність комах у повітрі
Перша зустріч		
Масова поява		

Масова поява Зустріч птахів із будівельним матеріалом		
Зустріч птахів із кормом		
Виліт молодняку		
Остання зустріч		

Спостереження за птахами в період гніздування У травні обрати одну з ділянок, де перебувають птахи. У щоденнику спостережень описати обрану територію. Для спостережень вибрати 1-2 гнізда. Спостереження проводити з точки, з якої добре видно місця зальотів птахів. Також це мають бути місця, з яких турбування птахів від присутності спостерігачів буде мінімальним. Спостереження проводити починаючи з другої половини травня, коли птахи вже займуть гніздівлі, і завершити після вильоту пташенят із гнізда. Спостереження проводити 2-3 рази на тиждень. Оптимальним є спостереження за птахами по 1 годині 3 рази за день: вранці (орієнтовно з 8.00 до 9.00), удень (з 14.00 до 15.00), увечері (з 18.00 до 19.00). Однак частота та інтенсивність спостережень може бути меншою.

Під час спостережень записувати в щоденник такі відомості:

- Скільки разів птах прилітає до гнізда (партнер підгодовує птаха, який насиджує кладку);
- Зареєструвати дату, коли птахи почали носити їжу до гнізда (годувати пташенят);
- Скільки разів на годину приносять їжу до гнізда вранці, вдень і увечері;
- Зареєструвати дату вильоту пташенят;

Також важливими є збір даних про успіх гніздування птахів. Для цього, поряд із вище означеними даними, рекомендуємо також реєструвати такі відомості:

- Випадки випадання пташенят із гнізд: коли випало пташеня, за яких обставин, в якому стані знаходиться, як себе поводить, як поведуть себе дорослі птахи в цій ситуації, поява хижаків біля пташеняти (коти, ворони, сороки тощо).